

11. PROSINCE 2020

JAKO KAŽDÝ PÁTEK JSEM PRO VÁS PŘIPRAVIL STRUČNÝ PŘEHLED ZPRÁV
Z ČESKÝCH LITERÁRNÍCH LUHŮ A HÁJŮ:

Ve věku 84 let zemřela 4. prosince literární historička a mluvčí Charty 77 [Marie Rút Křížková](#), která se mimo jiné zásadní měrou zasloužila o vydání díla básníka **Jiřího Ortena**. Věnovala se také literární tvorbě v terezínském ghettu.

Svaz českých knihkupců a nakladatelů vydal [Zprávu o českém knižním trhu za rok 2019](#). Podle bibliografické databáze Česká národní bibliografie lze odhadnout, že celkově v České republice bylo vydáno **15 100 titulů s vročením 2019**. Zpráva se mimo jiné zabývá strukturou knižní produkce v roce 2019, celkovým objemem knižního trhu, počtem nakladatelských subjektů, e-knihami, knižním velkoobchodem a maloobchodem a dalšími tématy.

Jedna z mála tuzemských literárních organizací, jejíž hlas proniká i k širší veřejnosti, má nové vedení. Předsedkyní **Asociace spisovatelů** se stala básnířka a editorka [Jitka Bret Srbová](#), které jsem při té příležitosti položil několik otázek.

*

Vltavské [ArtCafé](#) nabídlo diskuzi o **provokativních tématech v dětské literatuře** s Eleonórou Hamar, Janou Segi Lukavskou a redaktorkami Hostu, Arga a Baobabu, kterou moderovala Jitka Kostelníková.

V posledním letošním čísle [Ravtu](#), připraveném Olgou Stehlíkovou a věnovaném **tvorbě mladých českých autorů**, najdete hned tři rozhovory: dvojrozhovor s předporotcem

Drážďanské ceny lyriky Janem Štolbou a s jedním z jejích dvorních překladatelů z němčiny do češtiny Radkem Malým. O tom, co chybí či čeho se nedostává mladé české poezii a v čem tkví básnická progresivnost, je třetí rozhovor se šéfredaktorem Psího vína Lubošem Svobodou.

Básně jako akutní lék na nepochopitelný svět. Místo čtení sbírek si letos pusťte **poezii na videu**, doporučují Alžběta Stančáková a Pavel Zajíc v [Liberatuře](#).

Definice **literatury faktu** se regionálně odlišuje. Jak kvalitní knihy žánru non-fiction vznikly během koronavirové krize a měla by literatura faktu v časech krizí sloužit jako osvětová pomocnice s měřitelnou efektivitou? Na otázky Olgy Stehlíkové odpovídají v [Akcentu](#) kulturní publicista Jan Lukavec a historik Martin Liška.

*

Literární vztahy mezi matkami, otci a dětmi, knižní druhy pláče či psychologický rozbor paměti a vzpomínání. Profesor psychologie [Zbyněk Vybíral](#) ve své nové knize **Literární psychologie** důkladně a poutavě analyzuje charakteristiky lidské povahy, příběhové vzorce, projevy emocí a interakcí v podobě komentované sbírky stovky kratších i delších ukázek z české i světové beletrie. Rozhovor s ním připravil Jakub Pavlovský.

„**Jsme doma**. Já, čtyřnásobná distanční výuka a mých devětapadesát pokojových rostlin. Děti se učí na dálku, manžel na dálku vyučuje,“ píše ve svém novém sloupku pro iLiteraturu [Anna Bolavá](#).

„I v době, kdy chce každý být vidět, je třeba obezřetně zacházet s ekonomikou pozornosti,“ vysvětluje publicista [Karel Hvízd'ala](#), proč s vydáním paměti čekal skoro až do osmdesátky. Knihu **Věta jako povolání** s podtitulem Nezapomínky naplnil vyprávěním o svém bohatém profesním životě v českých i zahraničních médiích.

Autorská čtení, literární festivaly a konference se letos z donucení téměř kompletně **přesunuly do digitálního prostředí**. Z lidí slova se tak skoro přes noc stali lidé pohyblivého obrazu. Jak s takovou zkušeností může naložit básník? Komentuje spisovatel [Ondřej Macl](#).

*

V dopolední četbě na Vltavě zaznělo v uplynulém týdnu **pět povídek** z antologie [Krvavý Bronx](#), věnované brněnské sociálně vyloučené lokalitě Cejl. Jejich autory jsou Bianka Bellová, Dora Kaprálová, Alena Mornštajnová, Jan Němec a Martin Reiner.

Vltava také znovu nabídla k poslechu rozhlasovou kompozici z básní českého básníka, redaktora a terapeuta [Adama Borziče](#) ze sbírky **Západo-východní zrcadla**, která navazuje dialog s umělci a mysliteli italské renesance a islámského sufismu, a staré evropské i blízkovýchodní hudby.

[Filip Koryta](#) (*1989) je slamer, básník, prozaik, moderátor, hudebník, pedagog. Dosud vydal básnické sbírky Chlípnost, S tebou a bez tebe, Fotogenické problémy, sbírky slamových textů Test tvojí trpělivosti a Promiň a prozaickou prvotinu Falknov Calling. Ukázky z jeho čerstvé sbírky **Fotogenické problémy** přinesla Nedělní chvílka poezie.

Na Vltavě odvysílali ukázkou z literární tvorby předčasně zemřelého hudebníka, zpěváka, textaře a prozaika [Filipa Topola](#). Povídku **Na zdraví** načetl Martin Stránský.

*

A na závěr jako obvykle připojuji několik čerstvých **knižních tipů**...

[František Janouch: Nikdy jsem se nenudil \(nakl. Torst\)](#)

Jaderný fyzik František Janouch (*1931) je bezesporu jednou z nejvýznamnějších osobností českého veřejného a společenského života druhé poloviny 20. století. Vystudoval v Sovětském svazu, byl přítelem jaderného fyzika Andreje Sacharova. Pracoval ve výzkumném ústavu jaderné fyziky v Řeži u Prahy. Po roce 1968 se stal ve své vlasti personou non grata, byl zbaven možnosti pracovat ve svém oboru a byl pronásledován. Na začátku 70. let odešel František Janouch do exilu, usadil se se svou ženou Adou Kolmanovou a dětmi Kateřinou (spisovatelkou) a Erikem (architektem) ve Švédsku. Tam založil Nadaci Charty 77, která významně přispěla k obnově svobody a demokracie v naší zemi. František Janouch napsal a editoval řadu cenných knih a vydal několik svazků své korespondence (s Václavem Havlem, Ludvíkem Vaculíkem, Františkem Krieglem, Jiřím Pelikánem). Rozsáhlou knihu paměti s ním připravila k vydání a ediční poznámkou a jmenným rejstříkem opatřila Milena Vojtková.

[Janele z Liků: Hryzla \(nakl. Odeon\)](#)

Divoké a nespoutané básně Janele z Liků našly v této sbírce zklidňující úběžníky nalézání nového domova a blízkost ne vždy něžných hlodavců. Tyto dvě jistoty, nepodmíněná přítomnost zvířat, která člověka nikdy nezklamou, a intimita, již lze nakonec sdílet, ubezpečují básniřčinu mluvčí o tom, že složitost a nevlídnost světa, v němž se ocitá, má dveře, které lze přibouchnout, a spolehlivé radosti, jež si lze dopřát. Přesto je osobitá Janele z Liků nadále pronikavou, nesmiřitelnou pozorovatelkou našich, i svých, slabín. Neslevuje, dokáže se zahryznout.

[Arnošt Procházka – Luboš Merhaut \(ed.\): Kritiky a eseje z let 1892–1924 \(nakl. Institut pro studium literatury\)](#)

Kniha těží z celého rozsahu kritického a esejistického díla Arnošta Procházky. Chce přispět k hlubšímu poznání českého modernismu přelomu devatenáctého a dvacátého století a jeho podob a alternativ v dobových proměnách i mezinárodních souvislostech prostřednictvím vrstevnatého literárněhistorického obrazu Procházkaova díla. Připomíná osobitost a význam práce jedné z klíčových osobností českého dekadentního symbolismu a individualistického estetismu. Reprezentativní výbor z původních autorských prací Arnošta Procházky zahrnuje bezmála dvě stovky textů, které představují konstanty i proměny autorovy kritiky a esejistiky,

její charakter a jedinečnost, její tematickou i stylovou rozlohu – eseje programové povahy a estetické úvahy, portréty a medailony modernistických literátů a výtvarníků, literární, výtvarné a divadelní kritiky a polemiky, články a glosy příležitostné a společensko-politické povahy. Portrét Procházkovy osobnosti a celistvý přehled jeho díla v širších souvislostech podává doslov doplněný obsáhlým výběrovým soupisem sekundární literatury.

[Filip Koryta: Falknov Calling \(nakl. Druhé město\)](#)

Prozaická prvotina předního hlasu tuzemské slam poetry Dr. Filipitche své slamové kořeny nezapře. V tomto sumáři mikropovídek je však autor oproti pódiu mnohem otevřenější. Falknov Calling můžeme brát jako silně dokumentární bedekr po osobní paměti rodného města, literární selfie nebo zpětný statusový deník. To všechno jsou ale jen zkratky pro knihu, která ve zkratkách vědomě hovoří. Koryta aka Filipitch v ní však dokazuje, že patří mezi nejzajímavější literární hlasy mileniálské generace. Bere nás na výlet, díky němuž můžeme pochopit jeho vlastní život stejně jako lépe pochopit ten svůj. S nadhledem, upřímně i zábavně.

[Petr Motýl: Příběh pana rytíře Vítka a jeho dcery Anežky \(nakl. Volvox Globator\)](#)

Rádi nasloucháte příběhům ze starých časů? U krbu, ve kterém praskají polena, zatímco vítr ohýbá koruny jedlí v hlubokém šumavském hvozdu? Rytíř a láska, padouch a žvanivý sluha, bytosti lesa a noci... Petr Motýl, zkušený prozaik, prožil dětství v „bráně Šumavy“ v městečku Klatovech a této knize se vrací do světa vyprávění, které slýchával jako malý kluk, do světa dobrodružných knih z dávných dob, které si půjčoval v klatovské knihovně. Na přelomu 13. a 14. století se odehrává historie zemanského rodu z Třešňové, která se začíná i končí na tvrzi pod hlubokým hvozdem. Z textu číší autorova radost z vyprávěčství, po svém se pouští do starých pověstí, uvádí na stránky knihy šumavské obry, nechává zemana zpod Šumavy bojovat s Karlem IV. v Itálii, líčí krásu šumavské přírody. Hlásí se k mnohým svým literárním předchůdcům, od Zbraslavské kroniky přes Vančurovu Marketu Lazarovou po pohádky v Čechách zdomácnělého francouzského venkovana Henri Pourrata. „Na ramenou gigantů“ stojí ovšem Petr Motýl na vlastních nohou a jeho práce se stylem je navýsost přesvědčivá a osobitá.

[Tereza Šustková: Tíha vlny \(nakl. Host\)](#)

Po debutu Skryše (2018), který vzbudil zaslouženou pozornost, přichází básnířka s dalším, ještě vyzrálejší a koncentrovanějším souborem. Tak jako ve své první sbírce, i zde autorka na nerozlehlých půdorysech buduje intimní, avšak intenzitou nasycené prostory, v nichž pak pečlivě ohledává svůj vztah k Bohu, ke svým milovaným, k přírodě a vůbec k celému bytí, které tentokrát vnímá skrze obrazy vln dynamičtěji, jako závrať i uklidnění. I na zdánlivě klidné hladině všednodennosti, kterou žijeme, dokáže působivě zachytit jemné existenciální chvění. Jinak řečeno, dokáže se na známé podívat novým, jitrním zrakem a o nalezené tíze svědčit v silných, zasahujících verších.

[Ivan Binar: Bezstarostná léta bezradná \(nakl. Protimlvy\)](#)

Patří, ba přímo se sluší, aby nám nejstarší vyprávěli, jací byli jejich prarodiče, co jako děti zažili ve svém dětství, jaké měli zvyky, úzkosti, ale i radosti, které nakonec formovaly jejich

svět, protože tento „bezradný“ svět, ve vnucích, ob generaci, často jakoby znovu ožívá. A když máte mladický dar pěknou češtinou říznutou hanáckým nebo slezským nářečím (víte, co je na dachu?) předat své nejzazší vzpomínky sahající až do poválečných let a komunistické doby Československa let padesátých s přesahy do pozdějších časů, pak je nasnadě s něčím takovým přijít. Ivan Binar postupuje dokumentárně, využívá různých dobových dokumentů, jež doplňují jeho poutavá vyprávění a vzpomínky na život jeho prarodičů a rodičů na vsi ve Vanovicích, v Hradci nad Moravicí a nakonec také v Opavě, kam odešel jeho tatínek za práci v továrně. Nejde o nic sentimentálního, čtenář v knize najde ozvuky tehdejší epochy, snahu obyčejných lidí nějak vyjít s překážkami, které jim do cesty nakladla buď válka nebo komunismus; čteme ale hlavně tu veselé, tu nebezpečné historky malého chlapce a jeho vzpomínky na kamarády z dětství.

Petr Nagy

Půlnoční Noviny P. N. naleznete na webu [Literární poustevna](#) a případným zájemcům je budu rád pravidelně zasílat e-mailem ve formátu PDF (pište na poselpulnoci@seznam.cz).